

Høringsuttalelse om NOU, *Utenfor og innenfor 2012:2*, om Norges forhold til EU.

Avsender: Tolga Bygdekvinnelag.

Rigmor Tollan
Høgtun
2540 TOLGA
62 49 43 06
rigmor.tollan@hotmail.com

Til mottakeren av denne henvendelsen

Lokallaget vårt har i sin høringsuttalelse valgt å konsentrere seg om delkapitlet som tar for seg temaet mat og landbruk.

Tolga 24.04.12

Rigmor Tollan
leder av Tolga Bygdekvinnelag

Delkapittel 21.1-21.3 Mat og landbruk

Det er en allmenn oppfatning at områdene fisk og landbruk ikke er berørt av EØS-avtalen. Men hva temaet *Mat og landbruk* angår, peker statens europautredning på områder der landbruket er påvirket av EØS-avtalen, og spesielt gjelder det:

- Liberalisering av landbruksvarehandel (artikkel 19 og protokoll 3)
- Matvaretrygghet og veterinære saker
- Generelle EØS-regler med særlig vekt på arbeidsinnvandring

I denne høringsuttalelsen er det de to første av kulepunktene ovenfor som kommenteres, det vil si landbruksavtalens artikkel 19 og protokoll 3, samt forhold knyttet til matvaretrygghet og veterinærsaker.

Artikkel 19

Mat- og landbruksområdet i Norge er gjennom EØS-avtalen under sterkt press fra EU. Avtalen gir EU muligheter for økt eksport til Norge når det gjelder for eksempel ost og kjøtt, og etter reforhandlinger med EU i januar 2012 har vår import av ost fra EU økt kraftig. Dette problematiseres ikke av flertallet bak Europautredningen. Blant annet drøftes ikke det forhold at artikkel 19, som skal sikre **gjensidig fordelaktig handel av matvarer** mellom Norge og EU, i realiteten er satt ut av funksjon. I dag er nemlig forholdet mellom eksport og import 7:1 i EUs favør. Dette nevnes ikke i NOU-en. Til tross for slike tilgjengelige fakta, som en forskningsbasert utredning burde ha basert seg på, fremstilles tvert imot norsk landbrukspolitikk som proteksjonistisk.

Et forbrukerperspektiv

Norske forbrukere trekkes inn i NOU-ens vurdering av norsk landbrukspolitikk og handel av matvarer med EU. Bildet som tegnes er forbrukere som har helt andre interesser enn matvareprodusentene her i landet. Men i virkelighetens verden er norske forbrukere i stor grad opptatt av kortreist mat, og Norges Bygdekvinnelag har hatt viktige innspill og kampanjer i den sammenheng. Vi har trukket frem konkrete eksempler og har blant annet krevd tilgang til norske epler i forretningene, med påpekning av svært uheldige handelsavtaler som fører til at mesteparten de velsmakende, norskproduserte eplene presses til juice og saft. Resultatet av nåværende handelsavtaler er at norsk epleproduksjon har hatt en drastisk nedgang, og vi frykter at denne negative utviklingen vil fortsette.

NOU-en omtaler forbrukernes stadig økende krav om et variert varetilbud av oster og andre meieriprodukter, og det ligger i kortene at vi derfor må importere slike varer fra EU, som har et rikt utvalg av denne type produkter. Men også norske meieriprodukter viser nå en stor bredde, fordi næringen har tatt på alvor forbrukernes endrede matvaner. Den interessekonflikten mellom norske matvareprodusenter og forbrukere som NOU-en nærmest konstruerer, kan derfor tolkes som et politisk innlegg for full liberalisering av matvarehandelen. Det gis ingen dokumentasjon, verken forbrukerundersøkelser eller annen form for belegg.

Høl-i-huet-regelverk

Vi ønsker også å kommentere EUs meningsløse detaljregulering, der det settes krav til blant annet størrelse og form på grønnsaker. Det er dyrt for produsenten å måtte kassere produkter som ikke holder standardmålene, men ikke minst er det, i et globalt perspektiv, vanvittig å kaste mat bare fordi produktene ikke har et perfekt nok utseende.

Protokoll 3

Selv om norske forbrukere i hovedsak er opptatt av kortreist mat, kan naturligvis prisforskjeller føre til at importert mat blir foretrukket. Men når NOU-en omtaler prisnivået i Norge, unnlater man å sammenligne utsalgsprisene med kostnadsnivået i norsk matvareproduksjon. I landbruksavtalen mellom Norge og EU er imidlertid landenes ulike *råvarepriser* nettopp et av de problemene man har forsøkt å løse, for å kunne etablere et likeverdig utgangspunkt for konkurranse. Og det er i landbruksavtalens protokoll 3 bestemt at **tollsatsene skal justeres ut fra gjeldende råvarepriser**. Problemet er at denne protokoll 3 bare er en papiravtale som Norge ikke har sørget for å få oppjustert. Derfor har de lavere råvareprisene i EU blitt et handelsfortrinn som gjør det mulig å produsere bearbeidede matvarer som er billigere enn tilsvarende produkter produsert i Norge. Dette forholdet, og det at Norge ikke benytter seg av mulighetene for å justere tollsatsene på matvarer i vår handel med EU, burde naturligvis ha vært nevnt i en NOU der mandatet nettopp er å utrede konsekvensene av avtalene vi har med EU.

Matvaretrygghet og veterinære saker

Uproblematisk avtaleområde?

Til tross for stor, norsk motstand, både generelt i opinionen og blant veterinærer, har Norge inngått en veterinæravtale med EU som har negative konsekvenser for norsk dyrehelse og matvareproduksjon. Indirekte har avtalen også konsekvenser for norske forbrukere, og ikke uten grunn har det vært stor aktivitet rundt både veterinæravtalen og ulike direktiver som relateres til matvaretrygghet. Eksempler er Barnemat-direktivet, Matsminkedirektivet og importforbudene ved utbrudd av dyresykdommer i EU. Til tross for dette hevder NOU-en at det dreier seg om et regelverk som det har vært uproblematisk for Norge å ta inn. Man kan spørre seg selv: Uproblematisk *for hvem?* Befolkningen generelt, eller Norges EU-vennlige elite som overprøvde både folkeopinionen og utredninger fra eksperter på området dyrehelse og matvaresikkerhet?

I tillegg til at det skal ha vært *uproblematisk* å implementere de nevnte direktivene og vedta Veterinæravtalen, hevder NOU-en at dette området av Norges avtaleverk med EU er *avpolitisert*. En slik påstand stemmer ikke med følgende dokumentasjon:

- Mattilsynet her i landet har et regelverk der 90% er basert på EU-forordninger
- Hele 40% av rettsaktene mellom Norge og EU handler om matsikkerhet og veterinære saker.

Er EU-regelverket garantisten for norsk dyrevelferd?

NOU-en roser norsk dyrevelferd, og påpeker at det ligger over gjennomsnittet i EU. Men underlig nok kobles ikke det med god norsk dyrehelse og dyrevelferd opp mot det strenge regimet som Norge hadde i forkant av Veterinæravtalen, med blant annet forbud mot handel av levende dyr på tvers av fylkesgrenser.

Norsk landbruksnæring ønsker å ta vare på vår gode dyrehelse, og våre bønder har i svært liten grad brukt muligheten som nå finnes når det gjelder import av levende dyr fra EU-land. Denne føre-var-holdningen blant norske bønder, kombinert med et tollvern som til en viss grad har blitt opprettholdt, har til nå hindret spredning av dyresykdommer som er svært utbredt i EU-land.

Underlig nok nevnes ikke dette i NOU-en. I stedet trekkes systematisk frem EU-regler som fører til bedre dyrevelferd, og en ukyndig leser *kan* derfor trekke følgende

konklusjon: Det er et stadig forbedret EU-regelverk som garanterer for norsk dyrevelferd. – Regelverket som tvinger seg frem i EU, er naturligvis bra og dessuten helt nødvendig for å få bukt med alvorlige dyresykdommer som rir EU som en mare (munns- og klovsjuka, svinepest, smittsom blæreutslett hos gris, blåtungesjuka, salmonella m.m.). Men bakgrunnen er de skadelige konsekvensene av at grensene er åpnet for fri handel med levende dyr, det som Sigmund Kvaløy Setreng kaller ”indre markeds-sykdommer”.

Negative konsekvenser

Regelverket og overvåkningssystemet som har til hensikt å bedre dyrehelsen i EU-landbruket, må følges også i Norge, som et resultat av avtaleverket mellom Norge og EU. Det fører til både unødvendige og uheldige konsekvenser her i landet. Vi må blant annet kaste mange friske egg på grunn av de korte fristene på utløpsdato, selv om salmonellainfiserte egg ikke er et problem i norsk landbruk. – Faktisk kan vi her i landet fortsatt nyte løskokte egg til søndagsfrokosten, uten risiko for salmonella-smitte -. Et annet eksempel på negative konsekvenser er en rekke EU-krav som gjelder driftsbygninger. Mange norske bønder har stått overfor et umulig valg: å bygge ny driftsbygning som tilfredsstiller EU-kravene, og dermed opparbeide seg gjeld som gården ikke kan håndtere, eller legge ned bruket. Dessverre har valget for mange bønder blitt å finne seg en annen type jobb. Dette er en svært uheldig utvikling i et land med betydelig befolkningsvekst, og der det på politisk hold samtidig er et uttalt mål å øke selvbergingsgraden innen matvaresektoren.